ULUSLARARASI

ÜSKÜDAR SEMPOZYUMU XI

15-16-17 EKİM 2021

BİLDİRİLER CİLT I

ÜSKÜDAR BELEDİYESİ

ULUSLARARASI
ÜSKÜDAR SEMPOZYUMU
XI

15-16-17 Ekim 2021

BİLDİRİLER

I

ULUSLARARASI
ÜSKÜDAR SEMPOZYUMU XI

KOORDİNATÖR
DR. COŞKUN YILMAZ

BİLİM KURULU
BAŞKAN
PROF. DR. MEHMET ÂKİF AYDIN

PROF. DR. ABDURRAHİM BENHEDDA
PROF. DR. AHMET EMRE BİLGİLİ
DR. AL MAHDİ AL RAWADİEH
BEŞİR AYVAZOĞLU
PROF. DR. ERHAN AFYONCU
PROF. DR. EROL ÖZVAR
PROF. DR. FATMA ÇİÇEK DERMAN
PROF. DR. GÜLFETTİN ÇELİK
PROF. DR. M. FATİH ANDI
PROF. DR. FERİDUN M. EMECEN
PROF. DR. HAYATİ DEVELİ
PROF. DR. HEDDA REINDL-KIEL
PROF. DR. İDRİS BOSTAN
PROF. DR. İSKENDER PALA
PROF. DR. İSMAİL E. ERÜNSAL
PROF. DR. MACHIEL KIEL
PROF. DR. MAHMUT AK
PROF. DR. MEHMET İPŞİRLİ
PROF. DR. MURAT GÜL
PROF. DR. MUSTAFA İSMET UZUN
PROF. DR. MUSTAFA KURT
PROF. DR. MÜRTEZA BEDİR
PROF. DR. F. NALAN TÜRKMEN
PROF. DR. NİHAT ÖZTOPRAK
PROF. DR. NURİYE GARİPAĞAOĞLU
PROF. DR. SAADETTİN ÖKTEN
PROF. DR. SABAHATTİN AYDIN
PROF. DR. ŞEKİP BENAFRİ
PROF. DR. TUFAN Ş. BUZPINAR
PROF. DR. TURHAN KAÇAR

SEMPOZYUM SEKRETERYASI
AHMET DEMİRKIRAN
ARŞ. GÖR. DR. COŞKUN ÜNSAL
ARŞ. GÖR. DR. SERKAN OSMANLIOĞLU
ARŞ. GÖR. DR. ENGİN ÇETİN
DR. ÖĞR. ÜYESİ EMRAH SİYAVUŞ
ÖĞR. GÖR. HASAN YAPICI

DÜZENLEME KURULU
DR. COŞKUN YILMAZ
PROF. DR. CEMALETTİN ŞAHİN
PROF. DR. CENGİZ TOMAR
PROF. DR. MUSTAFA S. KÜÇÜKAŞCI
PROF. DR. TURHAN KAÇAR
PROF. DR. UĞUR DEMİR
DOÇ. DR. YUNUS UĞUR
ZEKERİYA ŞANLIER
GÜLSÜM İSMAİLOĞLU
MESUT MEYVECİ
HÜSEYİN HİLMİ ERDEM

ULUSLARARASI
ÜSKÜDAR SEMPOZYUMU XI

Yayın Kurulu
Dr. Coşkun Yılmaz / Prof. Dr. Erhan Afyoncu / Prof. Dr. Mustafa S. Küçükaşcı /
Prof. Dr. Uğur Demir / Arş. Gör. Dr. Serkan Osmanlıoğlu /
Arş. Gör. Dr. Coşkun Ünsal

Görsel Araştırma
Arş. Gör. Dr. Coşkun Ünsal / Arş. Gör. Dr. Engin Çetin /
Arş. Gör. Dr. Serkan Osmanlıoğlu / Öğr. Gör. Hasan Yapıcı

İmla ve Tashih
Arş. Gör. Dr. Serkan Osmanlıoğlu

Fotoğraf
SMEY / Coşkun Yılmaz Arşivi /
Üsküdar Belediyesi / Müellifler

Tasarım ve Uygulama
Bülent Avnamak / SMEY

Baskı ve Cilt
FC REKLAM
Aydıntepe Mahallesi Coşkun Sokak No: 24
Tuzla / İstanbul

ISBN: 978-605-9719-89-6 (Tk)
978-605-9719-90-2 (1. Cilt)
İstanbul, Mart 2023

ÜSKÜDAR BELEDİYESİ
Mimar Sinan Mah. Çavuşdere Cad. No: 35
ÜSKÜDAR / İSTANBUL
Tel: 0216 531 30 00 • Faks: 0216 531 32 25

ULUSLARARASI ÜSKÜDAR SEMPOZYUMU XI

15-16-17 Ekim 2021

B İ L D İ R İ L E R

CİLT I

EDİTÖR
DR. COŞKUN YILMAZ

ÜSKÜDAR BELEDİYESİ

ULUSLARARASI
ÜSKÜDAR SEMPOZYUMU XI

OTURUM BAŞKANLARI

PROF. DR. ABDÜLKADİR ÖZCAN
PROF. DR. AHMET EMRE BİLGİLİ
PROF. DR. AHMET TURAN ASLAN
PROF. DR. AYDIN GÜLAN
PROF. DR. AYŞEN GÜRCAN
PROF. DR. CENGİZ TOMAR
PROF. DR. ERHAN AFYONCU
PROF. DR. FATMA ÇİÇEK DERMAN
PROF. DR. GÜLTEKİN YILDIZ
PROF. DR. HALİL EKŞİ
PROF. DR. HAYATİ DEVELİ
PROF. DR. İDRİS BOSTAN
PROF. DR. İSKENDER PALA
PROF. DR. İSMAİL HAKKI KADI
PROF. DR. M. FATİH ANDI
PROF. DR. MEHMET EMİN OKUR
PROF. DR. MUSA DUMAN
PROF. DR. MUSTAFA FAYDA
PROF. DR. MUSTAFA GÜNDÜZ
PROF. DR. MUSTAFA İSMET UZUN
PROF. DR. NURAN YILDIRIM
PROF. DR. SEBAHAT DENİZ
PROF. DR. SELÇUK MÜLAYIM
PROF. DR. SUPHİ SAATÇI
PROF. DR. TAHSİN GÖRGÜN
PROF. DR. TURHAN KAÇAR
PROF. M. UĞUR DERMAN
PROF. DR. VAHDETTİN ENGİN
DOÇ. DR. YUNUS UĞUR

İ Ç İ N D E K İ L E R

Üsküdar'da Yeşil Alan Kullanımı

ARŞ. GÖR. DR. RAUF BELGE - DR. ÖĞR. ÜYESİ AHMET EMRAH SİYAVUŞ
Pamukkale Üniversitesi - Marmara Üniversitesi

Giriş

Doğa ile bütünleşmenin simgesi olan yeşil alanlar, yaşam kalitesinin artmasına katkı sağlar. Buna rağmen doğal ortamın beşerileşmiş mekânları olan şehirler, yeşil alanların büyük ölçüde değiştirildiği ve tahrip edildiği büyük yerleşmelerdir. Şehirlerde insan ve konut yoğunluğu yüksek olduğu için doğal ortam ve yeşil alanlar, insanların istek ve arzularına göre şekillenmiştir. Bu şekillenme daha ziyade yeşil alanların daraltılması ya da tümden ortadan kaldırılması suretiyle gerçekleşmiştir. Haliyle doğası gereği şehirler, doğal ortamdan kopmuş, betonlaşmış ve suni bir hayatın sürdürüldüğü mekânlar olmuştur. Bilhassa Sanayi Devrimi ve son dönemdeki teknolojik gelişmelerle birlikte nüfusun hızla artması büyük ölçekli şehirlerin oluşumunu hızlandırmıştır.

Günümüzde şehirler, kamu ve özel binaları, cadde ve sokakları, parkları ve diğer unsurlarıyla insanların coğrafi peyzaj üzerinde inşa ettikleri çok nüfuslu yerleşme birimleridir.[1] Şehirler, yeşil alanların büyük ölçüde tahrip edildiği ve değiştirildiği yerleşmeler olsa da şehrin muhtelif yerlerinde park ve açık alanlarda çimen, çalı ve ağaçlara rastlanır. Yerleşme içerisinde bitki örtüsü ve açık alanlar, görsel niteliği artırmakla birlikte şehirsel hayatı dayanıklı kılmak gibi önemli fonksiyonları bulunmaktadır.[2] Mesela yeşil alanlar, şehirsel mekâna fiziksel ve

1 Süha Göney, *Şehir Coğrafyası,* İstanbul 2017, I, s. 1.

2 Abdullah Uğur ve Alparslan Aliağaoğlu, *Şehir Coğrafyası,* Ankara 2019. s. 120.

estetik değer sağlar. Şehirlerin monoton geometrik yapısını izale eder, onlara canlılık katar. Şehrin havasını temizler, oksijen miktarını artırır, şehir sakinlerinin eğlenme, dinlenme, görme, spor gibi rekreasyonel ihtiyaçlarına hizmet eder.[3] Ayrıca açık ve yeşil alanlar, deprem sonrasında toplanma, tahliye, barınma ve acil yardım gibi hayati fonksiyonları yerine getirir.[4] Yerleşmenin içerisindeki açık ve yeşil alanlar, bireylere fiziksel aktivite imkânı sunar. Şehir sakinlerinin sosyalleşmesini, bedensel ve psikolojik açıdan sağlıklı olmasını sağlar.[5] Bu bağlamda şehirde hayat kalitesinin göstergelerinden biri olan yeşil alanlar, bir mekân kullanımı olmakla beraber önemli bir hizmet alanıdır. Yeşil alanların söz konusu katkıları bilinmesine rağmen, şehir planlaması çalışmalarında öncelikle konut açığının giderilmesi amaçlanmaktadır.[6]

Ülkemizde 1950'li yıllardan itibaren hızlı şehirleşme hareketlerinden sonra şehirler yoğun bir şekilde nüfuslanmıştır. Nüfusun hızlı artışı ile beraber yaşanan çarpık kentleşme, gecekondulaşma ve plansız gelişme nedeniyle şehirlerde bulunan yeşil alanlar yoğun baskı altında kalmıştır. Yeşil alanların bir kısmı imara açılmış, yapılaşmanın hızlı ilerleyişine maruz kalmıştır. Bu anlamda başı çeken İstanbul'da giderek artan nüfus baskısı sonucunda yeşil alanların büyük bir kısmı yerleşmeyle maskelenmiştir. Dünya Şehirleri Kültür Forumu'un (World Cities Culture Forum) hazırladığı rapora göre 2015 yılı verilerine göre İstanbul metropoliten alanın sadece %2,2'si yeşil alanlardan oluşmaktadır. Hâlbuki İstanbul ile aynı kategoride yer alan diğer dünya şehirlerinde yeşil alan oranı oldukça yüksektir. Söz gelimi ilk sanayi şehirlerinden olan Londra'da yeşil alan oranı %33 iken Paris'te %9,5, Moskova'da %18, Sydney'de %46 ve bir Uzakdoğu Asya şehri olan Hong Kong'da %40'tır.[7] Bu oranlar, İstanbul'da bir yeşil alan sorununa işaret etmektedir.

---

3 Atila Gül ve Volkan Küçük, "Kentsel Açık-Yeşil Alanları ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, sayı 2/1(2001), s. 27-48; Yıldız Aksoy, "Üsküdar ilçesi Açık Yeşil Alan Durumunun İrdelenmesi", *Çev-Kor Ekoloji Dergisi*, sayı 13/52 (2004), s. 38-44.

4 Bengi Korgavuş ve Melike Ersoy, "Kadıköy İlçesi Kentsel Açık Ve Yeşil Alanlarının Olası İstanbul Depreminde Yeterliliğinin İrdelenmesi", *Uluslararası Burdur Deprem ve Çevre Sempozyumu 7-9 May 2015,* Burdur 2015, s. 388-408.

5 Anna Chiesura, "The Role of Urban Parks for the Sustainable City" *Landscape and Urban Planning,* 68/1, 2004, 129-138; Jennifer R. Wolch, Jason Byrne, Joshua P. Newell, "Urban Green Space, Public Health, and Environmental Justice: The Challenge of Making Cities Just Green Enough", *Landscape and Urban Planning*, 125 (2014), s. 234-244, 234-244.

6 Hakan Doygun, Alpagu İlter, "Kahramanmaraş Kentinde Mevcut ve Öngörülen Aktif Yeşil Alan Yeterliliğinin İncelenmesi", *Ekoloji*, sayı 17/65 (2007), s. 21-27.

7 World Cities Culture Forum, Erişim Adresi: http://www.worldcitiescultureforum.com/data/of-public-green-space-parks-and-gardens, (Erişim Tarihi: 08.06.2021)

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) bir şehirde kişi başına düşen yeşil alan miktarının en az 9 m² olması gerektiğini ileri sürmekle birlikte ideal oranın 10-15 m² arasında olabileceğini vurgulamıştır. Dünyanın önde gelen şehirlerinde söz konusu oran büyük bir farkla aşılmıştır. Mesela kişi başına düşen yeşil alan oranı bakımından New York 23,1 m², Roma 45,3 m², Paris 14,5 m², Londra 27 m², Amsterdam 45,5 m², Berlin 27,1 m²'dir. Türkiye şehirlerinde kişi başına düşen yeşil alan oranı ise oldukça düşüktür. Bu oran İstanbul'da 6 m², Bursa'da 10 m², İzmir'de 5 m², Samsun'da 5,6 m², Şanlıurfa 3,82 m², Balıkesir'de 3,1 m²'dir.[8] Oysa 02.09.1999 tarihli ve 23804 sayılı yönetmeliğe göre şehirsel alan içerisinde kişi başına 10 m² yeşil alan standardı getirilmiştir. Dolayısıyla sözü edilen şehirlerin çoğu bu standardın altında kalmaktadır.

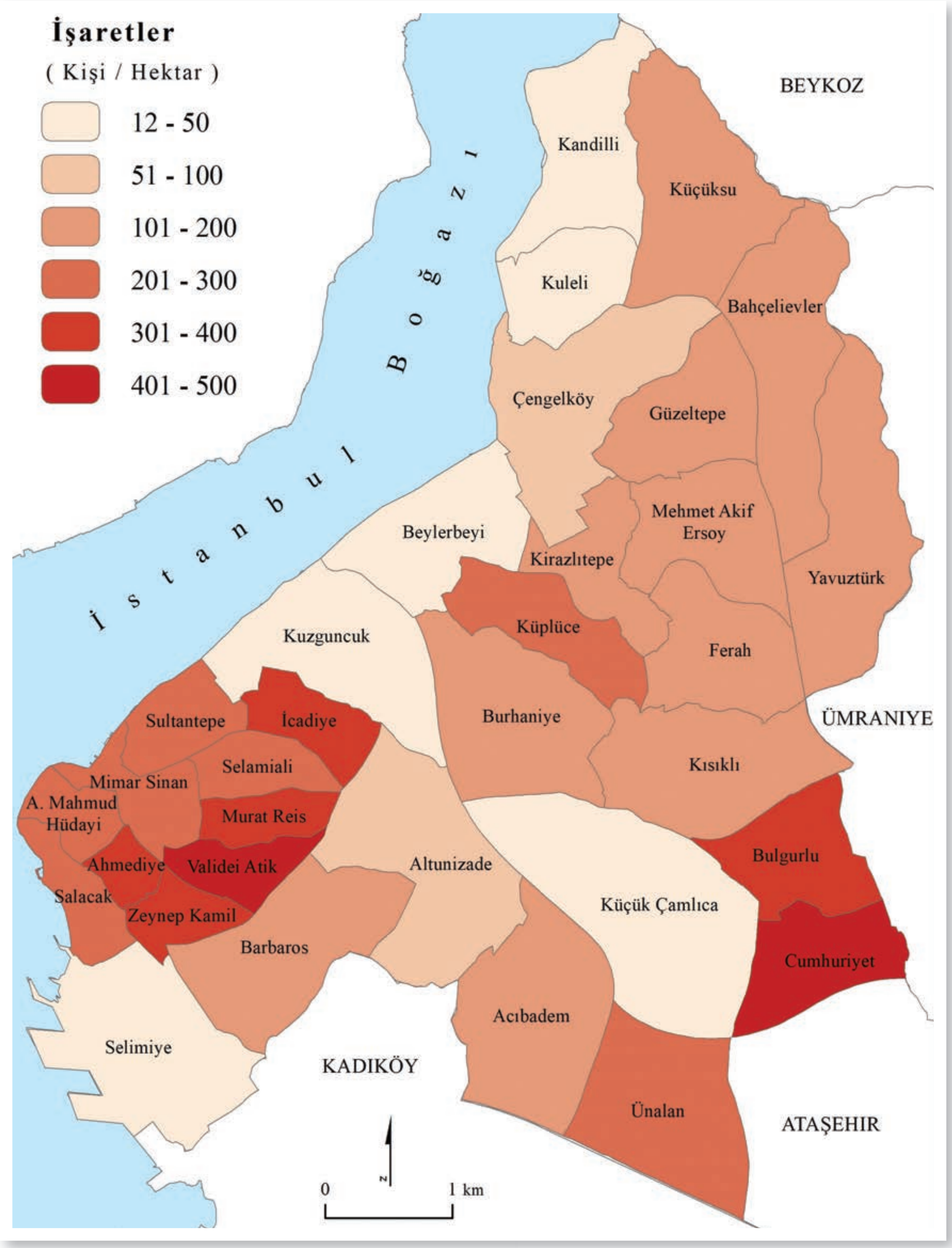
İstanbul metropol alanın en eski idari birimlerinden olan Üsküdar ilçesinde, doğal ortam büyük ölçüde yerleşmeyle maskelenmiştir. İlçe sınırları dâhilinde kalan alan, bütünüyle şehirsel alan içerisinde kalmıştır. Yarım milyondan fazla insana ev sahipliği yapan Üsküdar ilçesinde dağınık halde bulunan bazı yeşil alanlar, yerleşmenin hızlı ilerleyişinden kurtulmuştur. Yeşil alan olarak değerlendirilen park, bahçe, koruluk, tarım arazileri, mezarlıklar ve diğer yeşil alanlarının durumu, bu çalışmanın konusunu oluşturur. Çalışmanın temel amacı Üsküdar ilçesinde yeşil alan kullanım durumunu mekânsal açıdan araştırmaktadır. Yeşil alanların büyüklüğü, yerleşim alanı içerisindeki coğrafi dağılışı, kişi başına düşen yeşil alan miktarı ve yeşil alanların fonksiyonel özellikleri üzerinde durulmuştur.

Çalışma Alanı

Çalışma alanı, İstanbul ilinin Üsküdar ilçesinin idari sınırlarını kapsamaktadır. İstanbul metropolünün eski yerleşim birimlerinden olan Üsküdar, İstanbul Boğazı'nın doğusunda yer alır. Geçmiş dönemlerde İstanbul'un uydu yerleşmelerinden biri olmuş, 1950'li yıllardan sonra kırdan kente göçle nüfusu hızla artmıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze idari sınırları (1928, 1930, 1934, 1987 ve 2008 yıllarında) değişiklik göstermiş, günümüzdeki sınırları 2008 yılında belirlenmiştir.[9] Üsküdar, kuzeyden Beykoz, doğudan Ataşehir ve Ümraniye, güneyden

8 Sedat Benek ve Ahmet Şahap, "Şanlıurfa Şehrinde Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ve Uzaktan Algılama (UA) Kullanılarak Yeşil Alanların Yeterliliğinin Belirlenmesi", *Marmara Coğrafya Dergisi*, sayı 36, İstanbul 2017, s. 304-314.

9 Cemalettin Şahin, "İdari Coğrafya Açısından Üsküdar İlçesi Sınırlarının Tarihsel Gelişimi", *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu IX Bildirileri (11-12-13 Kasım 2016)*, III, İstanbul 2017, s. 423-442.

Harita-1: Üsküdar'da Nüfus Yoğunluğu, 2020

Kadıköy ilçesiyle çevrelenmiştir. 33 mahalleden oluşan Üsküdar, 35 km^2 yüzölçümüyle ile 39 ilçe arasında 22. sırada yer almaktadır.

2020 nüfus sayımına göre ilçede 520.771 kişi ikamet etmektedir. Ancak bu nüfus miktarı ilçe geneline homojen bir şekilde dağılmamıştır. Kişi başına düşen yeşil alan oranını doğrudan etkilediği için nüfusun mahallelere göre dağılışının bilinmesi son derece önemlidir. Bu amaçla, nüfusun birim alana göre yoğunluğu mahalle ölçeğinde hesaplanmış ve nüfusun dağılışı Harita-1'de gösterilmiştir. Haritada dikkat çeken en önemli husus nüfus yoğunluğunun kıyıdaki mahallelerde düşük olmasıdır. Özellikle Kandilli, Kuleli, Kuzguncuk, Beylerbeyi ve Selimiye mahallelerinde nüfus yoğunluğu oldukça düşüktür. Daha iç kesimlerde yer alan ve Üsküdar'ın en geniş yüzölçümlü mahallesi olan Küçük Çamlıca'da (244 ha) nüfus yoğunluğu azdır. Bahsi geçen mahallelerde hektar başına 50 kişiden daha az nüfus düşmektedir.

Öte yandan mahalle sınırı dar ve nüfus miktarı fazla olan idari birimlerde nüfus yoğunluğu oldukça yüksektir. Harita-1'de nüfusun yoğun olduğu mahallelerin belli alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Üsküdar'ın güneybatısında bulunan ve daha az alan kaplayan mahallelerde nüfus yoğunlaşmıştır. Bu alanda yer alan Zeynep Kamil, İcadiye, Murat Reis, Ahmediye ve Valide-i Atik mahallelerinde hektar başına 300'den fazla insan düşmektedir. Ümraniye sınırında bulunan Bulgurlu ve Cumhuriyet mahallelerinde de nüfus yoğunluğu bir hayli yüksektir. Dolayısıyla Kandilli (12 ha / kişi) nüfus yoğunluğunun en düşük olduğu mahalle iken; hektar başına 492 kişinin düştüğü Valide-i Atik Üsküdar'ın en yoğun nüfuslu mahallesidir.

Veri ve Yöntem

Çalışmada yeşil alanlar mahalle düzeyinde ele alınmış, bu alanların dağılışı, büyüklüğü, yeterliliği ve nüfusla ilişkisi üzerinde durulmuştur. Bu maksatla Üsküdar Belediyesi'nden sayısallaştırılmış şehir imar planı temin edilmiş, böylece mahalle ölçeğinde yeşil alan bilgisine ulaşılmıştır. Ancak gerçek alanla örtüşmediği için imar planından yer alan bilgiler, uydu görüntüleri ile karşılaştırılmış, gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Mahalle ve yeşil alanlara ilişkin yüzölçümler, ArcGIS 10.6 programı aracılığıyla hesaplanmıştır. Çalışmada hem aktif hem de

pasif yeşil alanları[10] incelenmiş; parklar, koruluklar, mesire ve piknik yerleri, bahçeler, kent ormanları, kampüs alanları, peyzaj ve refüjler, mezarlıklar, askeri alanlar, özel ve kamu mülkiyetli yeşil alanlar ve tespit edilen ağaçlandırılmış alanlar, yeşil alan olarak değerlendirilmiştir. Park sayısı verileri İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İBB Açık Veri Portalı'ndan temin edilmiştir. TÜİK'ten alınan mahalle nüfusu sayesinde nüfus ve yeşil alan ilişkisi kurulmuştur. Yeşil alan kullanımı ve nüfus dağılış haritalarından yola çıkarak, yeşil alan kullanımıyla ilgili birtakım öneriler sunulmuştur.

Aksoy, 2004 yılında Üsküdar'da yeşil alanların durumunu inceleyen bir araştırma yapmıştır. Çalışmada Üsküdar ilçesinde aktif ve pasif yeşil alanları, ilçenin toplam nüfusuyla ilişkilendirilmiştir. 1975-2000 yılları arasında ilçede nüfus ve yeşil alan kullanımının değişim sürecine vurgu yapılmıştır.[11] Ancak çalışmanın en son 2000 yılı nüfus verilerine dayanması, yeşil alanların mahallelere göre dağılışının verilmemiş olması nedeniyle eldeki bu çalışmanın yapılması ihtiyacı doğmuştur. Ayrıca 2008 yılında Üsküdar'ın bazı mahallelerinin yeni kurulan Ataşehir ilçesine bağlanmasından dolayı, Üsküdar'ın idari sınırlarında değişiklik yaşanmıştır. İlçenin idari sınırlarının değişmesi, yeşil alan-nüfus oranını etkileyeceğinden şüphe yoktur. Dolayısıyla bu çalışmada, Üsküdar'ın son idari sınırları ve güncel nüfus verileri dikkate alınarak yeşil alanların mekânsal dağılışı yapılmıştır.

Bulgular

a- Yeşil Alanların Genel Durumu

Üsküdar ilçesinde yeşil alan miktarı son 40 yıllık süreçte büyük oranda artmıştır. 1970'te 1.772.900 m² alandan oluşan yeşil alan miktarı, 2000'de 2.962.485 m² ve son olarak 2020 yılında 9.670.183 m² ulaşmıştır. Buna bağlı olarak kişi başına düşen toplam yeşil alan oranı 6,8 m²'den 19,6 m²'ye yükselmiştir. Aynı şekilde ilçede hem aktif hem de pasif yeşil olarak değerlendirilen yeşil alan miktarında bir artış söz konusudur (Tablo-1). Aksoy'un da (2004:40) ifade ettiği üzere Üsküdar

10 *Aktif yeşil alanlar;* Halkın kullanımına açık olan, eğlenme, dinleme gibi rekreasyon ihtiyacını karşılamaya yönelik düzenlenen alanlardır. Parklar, çocuk oyun alanları, spor alanları, piknik alanları, botanik bahçeleri ve ormanlar aktif yeşil alanlardır.
Pasif yeşil alanlar; Halkın kullanımına açık olmayan, daha çok kent estetiği ve kent sağlığı gibi amaçlarla düzenlenen alanlardır. Görsel yeşil alanlar, refüjler, fidanlıklar, çayırlar ve mezarlıklar pasif yeşil alanlardır (Korgavuş ve Ersoy, a.g.m., s. 401).

11 Aksoy, a.g.m., s. 38-44.

Harita - 2: Üsküdar’da Yeşil Alanların Dağılışı

Belediyesi'nin son yıllarda çevreci yaklaşımları ve çevreye vermiş olduğu değer, bu artışta etkili olmuştur. Ayrıca daha az yeşil alana sahip olan mahallelerin 2008 yılında Ataşehir ilçesine bağlanmasından dolayı kişi başına düşen yeşil miktarında hızlı bir yükseliş söz konusudur.

Tablo-1: Üsküdar'da Yıllara Göre Yeşil Alan Durumu (1980-2020)

Yıllar	Nüfus	Aktif Yeşil Alanlar		Pasif Yeşil Alanlar		Toplam Yeşil Alan	
		Toplam Alan	Kişi Başına Düşen	Toplam Alan	Kişi Başına Düşen	Toplam Alan	Kişi Başına Düşen
		(m^2)	(m^2)	(m^2)	(m^2)	(m^2)	(m^2)
1980	261.141	500.300	1,9	1.272.600	4,9	1.772.900	6,8
2000	501.804	1.029.210	2,1	1.933.275	3,9	2.962.485	6
2020	520.771	4.467.785	8,6	5.462.443	10,5	9.670.183	19,6

Kaynak: 1980 ve 2000 yılı verileri Aksoy'dan (2004:41) alınmıştır.

Ülkemizde belirlenen yeşil alan standardına göre kişi başına en az 1,5 m^2 park alanın düşmesi gerekmektedir.[12] Üsküdar Belediyesi'nden temin edilen imar planına göre ilçede toplamda 2.090.427 m^2'lik alan oyun parkı olarak sınıflandırılmıştır. Bu durumda 2020 nüfusuna göre kişi başına 4 m^2 düşmektedir. Dolayısıyla 181 parkın olduğu Üsküdar'da kişi başına yeterli park alanı düşmektedir.

Üsküdar ilçesi, İstanbul'un önde gelen sayfiye, mezarlık, koruluk ve diğer yeşil alanlarına sahiptir. Mesela Karacaahmet Mezarlığı, Validebağı Korusu, Fethi Paşa Korusu, Büyük ve Küçük Çamlıca tepeleri ve Nakkaştepe Milli Parkı gibi yeşil alanlar, sadece Üsküdar sakinlerine değil, aynı zamanda İstanbul geneline hizmet vermektedir. Sözü edilen yeşil alanlar, İstanbul hatta ülke çapında bilinen mekânlardır. Özellikle Büyük ve Küçük Çamlıca tepeleri, Fethi Paşa Korusu ile Nakkaştepe Milli Parkı gibi yeşil alanlar, Boğaziçi sularının eşsiz manzarasına sahip olmakla öne çıkmaktadır (Harita-2).

Tablo –2: Üsküdar'da Yeşil Alan Türlerinin Kapladığı Alan

Yeşil Alan Türü	Alan (Hektar)	Oran (%)
Parklar	209,04	21,6
Sosyal- Kültürel ve Mesire Alanları	115,04	11,9
Konut Alanı Çevresi	104,06	10,8

12 M. Taner Şengün ve Önder Üstündağ, "Elazığ Şehir Merkezinde Yeşil Alan Kullanımlarının Dağılımına Coğrafi Bir Bakış", *Doğu Coğrafya Dergisi*, sayı 14 /22 (2009), s. 45-68.

Kamusal Alanlar	102,21	10,6
Mezarlıklar	97,93	10,1
Koru Alanı	94,07	9,7
Askeri Alan	38,86	4,0
Boğaziçi Peyzajı	29,46	3,0
Ağaçlandırılmış Yeşil Alanlar	29,27	3
Spor Alanı	6,42	0,7
Refüj	5,37	0,6
Kent Ormanı	5,25	0,5
Tarımsal Alanlar	1,83	0,2
Diğer	128,21	13,3
Toplam	967,02	100

Millet Parkları: Üsküdar'da iki önemli millet parkı bulunmaktadır. Bunlardan ilki Nakkaştepe Millet Parkı'dır. 50 bin metrekarelik alana sahip olan Nakkaştepe Millet Parkı (Bahçesi), aynı zamanda İstanbul'un ilk millet parkı olma unvanına sahiptir. Kuzguncuk Mahallesi'nde yer alan park, daha önce askeri alan olarak kullanılmış, 2018 yılında millet bahçesine dönüştürülmüştür. Söz konusu parkın içerisinde mesire ve piknik alanları, spor tesisleri, oyun parkları, manzara seyir terasları ve kafe gibi birçok aktivite imkânı bulunmaktadır[13] (Foto-1). 2019 yılında yapımına başlanan Beylerbeyi-Küplüce Mısırlı Millet Bahçesi, Üsküdar'da bulunan diğer önemli bir millet parkıdır. Toplamda 44.000 m^2'lik alandan oluşan park içerisinde mesire ve piknik alanları, oyun parkları, hobi bahçeleri ve seyir terası gibi birçok etkinlik mevcuttur.[14]

Koru Alanları: Üsküdar'ın öne çıkan en belirgin yeşillik alanları hiç şüphesiz koruluk alanlarıdır. Boğaza nazır Fethi Paşa Korusu ve Cemile Sultan Korusu ile daha iç kesimlerde yer alan Küçük Çamlıca Korusu ve Validebağı Korusu en fazla rağbet gören koruluk alanlarıdır. Ayrıca Abdülmecid Efendi Korusu, Demirağ Korusu, Hüseyin Avni Paşa Korusu, Münir Bey Korusu ve Suphi Paşa Korusu Üsküdar'ın hatırı sayılır koruluklarındandır. Bunlardan ismi Üsküdar'la özdeşleşmiş olan Fethi Paşa Korusu, Kuzguncuk ve Sultantepe mahalleleri arasında yer alır. 16 hektarlık alan kaplayan koru, Boğaza bakan sırt ve yamaçlardan Kuzguncuk tepesine kadar olan alanı kapsar. "İstanbullular için âdeta "nefes alma" mekânlarından

13 Üsküdar Belediyesi, Nakkaştepe Millet Bahçesi. Erişim Adresi: https://www.uskudar.bel.tr/tr/main/pages/nakkastepe-millet-bahcesi/476

14 Üsküdar Belediyesi, Beylerbeyi-Küplüce Mısırlı Millet Bahçesi. Erişim Adresi: https://www.uskudar.bel.tr/tr/main/pages/beylerbeyi-kupluce-misirli-millet-bahcesi/563

Nakkaştepe Millet Parkı (Kaynak: Üsküdar Belediyesi)

biri" koru, ismini Tophane Müşhiri Fethi Ahmet Paşa'dan alır. Koruluğun ayrılmaz bir parçası olan Fethi Paşa Yalısı ve koruluk alanla birlikte birçok aktivite imkânı bulunmaktadır.[15]

Kandilli Mahallesi'nde yer alan Cemile Sultan Korusu, Boğaza nazır korulardan biridir. Yaklaşık 100 dönümlük alandan oluşan koru; kafe, restoran, yüzme havuzu, basketbol sahası ve tenis kortu gibi birçok sosyal alana sahiptir. Daha iç kesimde bir yer alan Küçük Çamlıca Korusu, İstanbul'un meşhur tepelerinden biri olan Küçük Çamlıca Tepesi (227 m.) üzerinde yer alan ağaçlık alandan oluşur. Koruluk içerisindeki tarihi yapılarla birlikte sosyal tesisler de yer almaktadır. 2021 yılında açılışı yapılan Çamlıca Kulesi sayesinde Küçük Çamlıca Korusu, İstanbul'un yeni cazibe merkezlerinden biri olmuştur.

Altunizade Mahallesi'nde bulunan Validebağı Korusu, 35.4 hektarlık geniş bir alanı kapsar. Adile Sultan Korusu olarak da bilinen koru, ismini Bezmiâlem Valide Sultan'dan (ö. 1853) alır. Adeta bir botanik bahçesi olan korunun içinde çok sayıda egzotik ağaç türleri bulunmaktadır. Koruda, bir kısmı "anıt ağaç" niteliğinde olan asırlık ağaç türleriyle beraber otsu ve yıllık bitkilerden oluşan zengin bir flora vardır. Bu öneminden dolayı Validebağı Korusu, 1996 yılında I. derece sit alanı olarak kabul edilmiştir.[16]

Rekreasyon Alanları: Üsküdar'da rekreasyon alanı olarak ele alınabilecek en önemli mekân hiç şüphesiz Büyük Çamlıca Tepesi'dir. Çamlıca Tepesi, Üsküdar Belediyesi'nden temin edilen imar planında "Rekreasyon Alanları" olarak belirlenmiştir. Eşsiz bir manzaraya sahip olan tepe, 262 metre yüksekliğe sahiptir. Çamlıca Tepesi'nin en önemli özelliği hem Marmara Denizi'ni hem Boğazı ve Haliç'i, aynı zamanda tarihi yarımadanın en iyi görüldüğü yer olmasıdır. Jeolojik açıdan monocknod (şahit tepe) bir yapı olan tepede hâkim bitki örtüsü kızılçam ve fıstık çamlarıdır. Günümüzde Üsküdar'ın simgesi haline gelen Çamlıca Tepesi'nin bir sayfiye ve mesire yeri olarak kullanılması 17. yüzyıla kadar gider.[17] 22,2 hektarlık alanı kapsayan Çamlıca Tepesi'nde piknik alanları, seyir terası, yürüyüş yolları, restoran ve kafeler gibi birçok sosyal etkinlik imkânı bulunmaktadır (Foto-2).

15 Davut Hut, "Ahmed Fethi Paşa (1801-1858) Yalısı ve Korusu", *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu VI Bildirileri (6-9 Kasım 2008)*, I, İstanbul 2009, s. 621-634.

16 Cemalettin Şahin, "Validebağı Korusu: İsmiyle Müsemma Bir Mekân", *Üsküdar Kültür, Sanat ve Medeniyet Dergisi*, sayı 6 (2018), s. 15-21.

17 Metin Tuncel ve Nurten Ünal, "Üsküdar'ın Simgesi Haline Gelmiş Bir Tepe: Çamlıca", *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu IV Bildirileri (3-5 Kasım 2006)*, I, İstanbul 2007, s. 135-144.

Mezarlıklar: Mezarlık alanları, ölülerin gömüldüğü bir mekân olmakla birlikte yerleşme içerisinde yeşil alan ihtiyacını karşılayan önemli bir arazi kullanımıdır. Üsküdar'da yeşil alanların %10'unu oluşturan mezarlıklar, toplamda 97,93 hektarlık alanı kapsamaktadır. İlçede bulunan mezarlıkların en meşhuru Karacaahmet Mezarlığı'dır. İstanbul'un en eski ve en büyük mezarlığı olan Karacaahmet Mezarlığı, 589.752 m^2 alandan oluşmaktadır. Karacaahmet'in İstanbul geneli mezarlıklara oranı %6,17 iken Üsküdar'daki mezarlıklara oranı %69'dur.[18] Tarihi 14. yüzyıllara kadar giden mezarlık, Barbaros ve Zeynep Kamil mahallelerinde yer alır. Nakkaştepe Mezarlığı, Bağlarbaşı Ermeni, Rum ve Yahudi Mezarlığı, Kandilli Mezarlığı ve Çengelköy Mezarlığı Üsküdar'da öne çıkan diğer mezarlık alanlarıdır.

b- Parkların Mahallelere Göre Sayısal Dağılışı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi verilerine göre Üsküdar'da toplamda 181 alan, park ve yeşil alan işlevi görmektedir. Üsküdar, komşu ilçelerden daha fazla parka sahiptir. Sınır komşusu olan ilçelerde ise park sayısı şöyledir: Kadıköy 80, Ataşehir 127, Ümraniye 176 ve Beykoz 93'tür.

Üsküdar'da 2020 nüfusuna göre 2.877 kişiye bir park düşmektedir. Üsküdar'da parklar ve yeşil alanlar sayı bakımından mahallelere homojen bir şekilde dağılmamıştır. Her mahallede en az bir tane park bulunmaktadır. En fazla parkın bulunduğu Bulgurlu ve Kısıklı mahallelerinde 16'şar park yer alır. Oysa Mimar Sinan ve Kirazlıtepe mahalleleri, sadece birer park alanına sahiptir. Park sayısı ile mahalle nüfusu arasında doğrudan bir ilişki olduğu söylenemez. Mesela 33 bin nüfuslu Yavuztürk Mahallesi'nde sadece 2 park yer alırken, yaklaşık olarak aynı nüfusa (31.362) sahip olan Bulgurlu Mahallesi'nde 16 park alanı bulunmaktadır. Parkların mahallelere göre sayısal dağılışı incelendiğinde bu durumun örnekleri artırılabilir (Tablo-3). Dolayısıyla parkların sayısal olarak dağılmasında daha ziyade uygulanan imar planları ve şehircilik politikaları etkili olmuştur. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, parkların sayısı yeşil alan kullanım durumunu tek başına açıklamaya yetmez. Bu nedenle park ve yeşil alanların yüzölçümüne bakmak gerekir.

18 Yıldız Aksoy, Vahit Özkardaş, "Karacaahmet Mezarlığı'nın Üsküdar İlçesi Yeşil Alanlar İçindeki Yeri ve Önemi", *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu IX Bildirileri (11-12-13 Kasım 2016)*, III, İstanbul 2017, s. 411-422.

Büyük Çamlıca Tepesi'nden Istanbul Manzarası

Tablo-3: Üsküdar'da Mahallelere Göre Park Sayısı

Mahalle	Nüfus	Park Sayısı
Bulgurlu	31.362	16
Kısıklı	19.921	16
Barbaros	17.566	12
Cumhuriyet	36.993	12
Altunizade	14.035	8
Ferah	20.945	8
Çengelköy	13.912	7
Küçüksu	19.620	7
Valide-i Atik	20.677	7
Burhaniye	16.581	6
İcadiye	16.293	6
Murat Reis	13.609	6
Acıbadem	25.035	5
Güzeltepe	13.160	5
Selamiali	12.946	5
Selimiye	7.666	5
Aziz Mahmud Hüdayi	8.642	4

Bahçelievler	22.374	4
Beylerbeyi	5.351	4
Kuzguncuk	4.154	4
Küçük Çamlıca	10.390	4
Ünalan	33.937	4
Ahmediye	9.002	3
Kandilli	1.466	3
Kuleli	2.210	3
Mehmet Akif Ersoy	20.347	3
Salacak	9.340	3
Sultantepe	10.880	3
Küplüce	17.359	2
Yavuztürk	33.008	2
Zeynep Kamil	11.831	2
Kirazlıtepe	8.833	1
Mimar Sinan	11.326	1
Toplam	520.771	181

Kaynak: İBB Açık Veri Portali, 2021. https://data.ibb.gov.tr/

c- Birim Alana Göre Yeşil Alanların Dağılışı

İstanbul'un eski ve yoğun yerleşim birimlerinden biri olan Üsküdar ilçesinde yeşil alanlar homojen bir şekilde dağılmamıştır. Yerleşmenin tarihi ve mekânsal gelişimi yeşil alanların coğrafi dağılışında etkili olmuştur. Koruluk alanları, kent ormanları, millet parkları, mezarlıklar ve askeri alanların olduğu mahallelerde yeşil alan kullanım oranı oldukça yüksektir. Kıyı kesimde Fethi Paşa Korusu, Nakkaştepe Millet Bahçesi, Boğaziçi Üni. Kandilli Kampüsü yeşil alan miktarını artırırken, ilçenin daha iç kesimlerinde Karacaahmet Mezarlığı, Validebağı Korusu, Küçük ve Büyük Çamlıca tepeleri yeşil alan oranın artmasında etkili olmuştur. Bahsi geçen yeşil alanların bulunduğu mahallelerde yeşil alan oranı yüksektir.

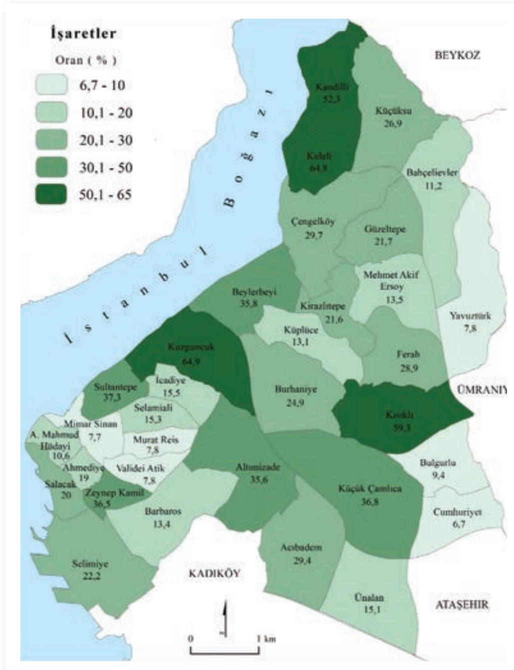
Tablo – 4: Üsküdar'da Mahallelere Göre Yeşil Alan Miktarı ve Oranı

Mahalle	Mah. Alanı (Ha)	Yeşil Alan (Ha)	Oranı (%)
Kuzguncuk	151,24	98,19	64,9
Kuleli	73,46	47,59	64,8
Kısıklı	151,23	89,72	59,3
Kandilli	123,42	64,49	52,3

Sultantepe	52,79	19,67	37,3
Küçük Çamlıca	243,70	89,62	36,8
Zeynep Kamil	37,15	13,57	36,5
Beylerbeyi	116,81	41,81	35,8
Altunizade	177,12	63,12	35,6
Çengelköy	167,27	49,74	29,7
Acıbadem	162,48	47,73	29,4
Ferah	106,80	30,82	28,9
Küçüksu	161,86	43,56	26,9
Burhaniye	153,49	38,21	24,9
Selimiye	173,78	38,60	22,2
Güzeltepe	101,57	22,04	21,7
Kirazlıtepe	69,78	15,05	21,6
Salacak	43,00	8,61	20,0
Ahmediye	22,52	4,27	19,0
İcadiye	50,21	7,78	15,5
Selamiali	44,74	6,84	15,3
Ünalan	146,23	22,02	15,1
Mehmet Akif Ersoy	107,24	14,46	13,5
Barbaros	144,84	19,39	13,4
Küplüce	85,59	11,24	13,1
Bahçelievler	158,69	17,72	11,2
Aziz Mahmud Hüdayi	34,23	3,63	10,6
Bulgurlu	88,72	8,35	9,4
Murat Reis	37,45	2,93	7,8
Yavuztürk	170,67	13,30	7,8
Valide-i Atik	42,40	3,29	7,8
Mimar Sinan	50,84	3,91	7,7
Cumhuriyet	86,86	5,78	6,7
Toplam	3538,16	967,02	

Bu çalışmada özel mülkiyetli bahçe ve ağaçlık alanlar, yeşil alan olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda Boğaziçi'ne yakın semtlerde geniş bahçeli müstakil konutlar, villa, köşk ve konak gibi yapıların fazla olması, bu alanlarda yeşil alan miktarını artırmıştır. Bu nedenle yeşil alanların mahallelere göre dağılışına bakıldığında genellikle Boğaza yakın mahallelerde yeşil alan oranın çok fazla olduğu görülür. Mesela yeşil alan oranın yaklaşık %65 olduğu Kuzguncuk ve Kuleli mahalleleri,

Üsküdar'da en fazla yeşil alan oranına sahip idari birimleridir. Kuzguncuk hem yeşil alan oranı hem de yeşil alan miktarı bakımından, Üsküdar'ın önde gelen mahallesidir. Bu mahalleleri, % 59,3 ve %52,3 yeşil oranlarıyla Kısıklı ve Kandilli takip eder. Kandilli'de Boğaziçi Üni. Kandilli Kampüsü ve Kısıklı'da Büyük Çamlıca Tepesi'nin yer alması, bu mahallelerde yeşil alan miktarının artmasında etkili olmuştur. Yeşil oranı % 20 ila %40 arasında değişen 14 mahalle bulunmaktadır. 9 mahallenin yeşil alan oranı ise %10-20 arasında değişmektedir. Buna karşın 6 mahallenin yeşil alan oranı %10'un altında kalmaktadır. Murat Reis, Yavuztürk, Valide-i Atik, Mimar Sinan mahallelerinde yeşil alan oranı (%7,7-7,8) oldukça düşüktür. Cumhuriyet Mah. %6,7'lik yeşil alan ile yeşil alan oranın en az olduğu mahalle olmuştur. Dolayısıyla oransal olarak mahallelerin sahip olduğu yeşil alan oranları arasında muazzam farklar bulunur (Tablo-4, Harita-3).

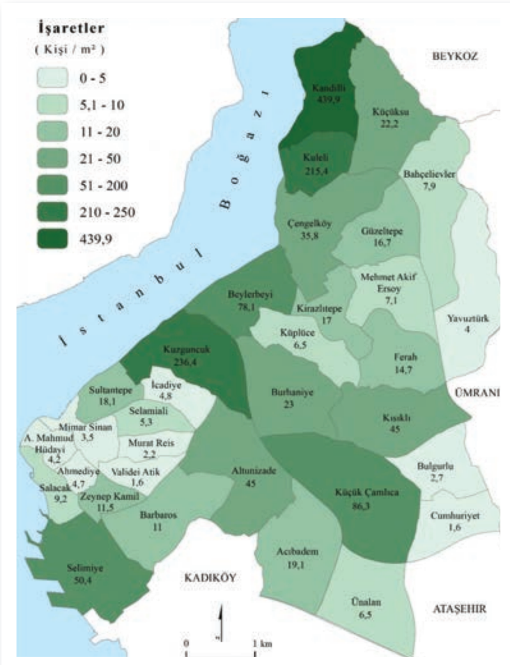

Harita 3: Üsküdar'da Yeşil Alanların Mahallelere Oransal Dağılışı

Üsküdar'da mahallelere göre yeşil alan miktarı ile oranı arasında farklılıklar bulunur. Mesela 64,49 hektarlık yeşil alana sahip olan Kandilli'nin yeşil alan oranı % 52,3'tür. Öte yandan Kandilli'den daha fazla yeşil alana sahip olan Küçük Çamlıca Mahallesi'nde (89,62 ha) yeşil alanlar % 36,8'lik alan kaplar. Yine aynı şekilde yeşil alan oranı birbirine çok yakın olan Kuzguncuk (% 64,9) ve Kuleli (% 64,8) mahalleleri, sahip oldukları yeşil alan miktarı bakımından farklı değerler gösterir. Söz konusu mahalleler, sırasıyla 98,19 ve 47,59 hektarlık yeşil alana sahiptirler. Bu durumun nedeni mahallelerin yüzölçümlerinin birbirinden farklı olmasıdır (Tablo-4, Harita-3).

d- Kişi Başına Düşen Yeşil Alanların Mekânsal Dağılışı

Bir yerleşmede bulunan yeşil alanlar, öncelikle bulunduğu semtin sakinlerine hizmet eder. Bu anlamda kişi başına düşen yeşil alan miktarının bilinmesi büyük

Harita 4: Üsküdar'da Kişi Başına Düşen Yeşil Alanların Mahallelere Göre Dağılışı

önem arz eder. Çalışma alanı olan Üsküdar'da nüfusu az ve sınırları geniş olan mahallelerde kişi başına düşen yeşil alan miktarı oldukça yüksektir. Buna karşın nüfusu fazla ve sınırları dar olan mahallelerde kişi başına düşen yeşil alan miktarı düşüktür. Bu nedenle kişi başına düşen yeşil alan miktarı, mahallelere göre büyük farklılıklar gösterir. Boğaza kıyısı olan mahallelerde yeşil alanın fazla olmasının yanında nüfus miktarı az olduğu için kişi başına düşen yeşil alan miktarı bir hayli yüksektir. Daha iç kesimlerde Büyük Çamlıca ve Küçük Çamlıca tepeleri ile Validebağı Korusu, bulundukları mahallenin kişi başına düşen yeşil alan miktarını yükseltmiştir.

2020 yılında nüfusu 520.771 kişi olan Üsküdar ilçesinde toplam 9.670.183 m^2 yeşil alan bulunmaktadır. Bu durumda ilçe genelinde kişi başına toplam 18,6 m^2 yeşil alan (aktif ve pasif yeşil alan) düşer. Ancak kişi başına düşen aktif yeşil alan (parklar, çocuk oyun alanları, spor alanları, piknik alanları) oranı 8,6'dır. İstanbul genelinde kişi başına 6 m^2 aktif yeşil alan düşer. Bu bakımdan Üsküdar, İstanbul genelinin üzerinde aktif yeşil alana sahip olan bir ilçedir. Avrupa yakasında yer alan Bahçelievler'de bu oran 1.91 m^2 iken Kadıköy'de kişi başına aktif yeşil alan miktarı 8.78 m^2 olarak tespit edilmiştir.[19]

Üsküdar'da mahalle bazında kişi başına düşen yeşil oranının dağılışı farklılık göstermektedir. Zira kişi başına düşen yeşil alan miktarının mahallelere dağılışına bakıldığında, büyük farklılıkların olduğu görülür. Söz gelimi 1.466 nüfuslu Kandilli, 439,9 m^2 ile kişi başına düşen yeşil alan miktarının en fazla olduğu mahalledir. Bunu 236,4 m^2 ile Kuzguncuk ve 215,4 m^2 ile Kuleli mahalleleri takip eder. Kuzguncuk'un yeşil alan miktarı, Kandilli'den fazla olmasına karşın, sahip

19 Rüştü Ilgar ve Yücel Şeran, "İstanbul ili, Bahçelievler ilçesinde park ve yeşil alan kullanımı", *Türk Coğrafya Dergisi*, sayı 73 (2019), s. 7-16; Bengi Korgavuş ve Melike Ersoy, a.g.m., s. 388-408.

olduğu nüfus miktarı fazla olmasından dolayı ikinci sırada yer almıştır. Kişi başına düşen yeşil alan miktarı 86,3 ile 50,4 m^2 arasında değişen Küçük Çamlıca, Beylerbeyi ve Selimiye mahalleleri; bu hususta öne çıkan diğer idari birimlerdir (Tablo-5, Harita-4).

Daha önce bahsi geçtiği üzere 02.09.1999 tarihli ve 23804 sayılı yönetmeliğe göre şehirsel alan içerisinde kişi başına 10 m^2 yeşil alan standardı getirilmiştir. Buna göre 33 mahallenin 18'i belirlenen kişi başına düşen yeşil alan miktarını aşarken, kalan 15 mahalle ise bu değerin altında kalmıştır. Üsküdar ilçesinde kişi başına düşen yeşil alan miktarı 10 m^2'nin hatta 5 m^2'nin altına bile düşen mahalleler de bulunmaktadır. Mesela İcadiye, Ahmediye, Aziz Mahmud Hüdayi, Yavuztürk, Mimar Sinan, Bulgurlu, Murat Reis, Valide-i Atik ve Cumhuriyet mahallelerinde kişi başına düşen yeşil alan miktarı 5 m^2'nin altındadır. Kişi başına 1,6 m^2 yeşil alanın düştüğü Valide-i Atik ve Cumhuriyet mahalleleri, bu anlamda son sıralarda yer almaktadır (Tablo-5, Harita-4).

Üsküdar'da kişi başına düşen yeşil alan miktarının düşük olduğu mahalleler, belli alanlarda kümelenmiştir. Söz gelimi iç kesimde Ümraniye ile komşu olan mahallelerde kişi başına düşen yeşil alan miktarı azdır. Ümraniye sınırında yer alan Cumhuriyet (1,6 m^2), Bulgurlu (2,7 m^2), Yavuztürk (4 m^2) ve Bahçeliveler (7,9 m^2) mahallelerinde kişi başına düşen yeşil alan oranı oldukça düşüktür. Ayrıca Üsküdar'ın Boğaza doğru hafif çıkıntı yaptığı tepelik alan üzerinde kurulan mahallelerde de yeşil alan oranı azdır. Bu alanda kümelenen İcadiye (4,8 m^2), Selamiali (5,3 m^2), Murat Reis (2,2 m^2), Valide-i Atik (1,6 m^2), Ahmediye (4,7 m^2), Aziz Mahmud Hüdayi (4,2 m^2) ve Mimar Sinan (3,5 m^2) mahallesinde kişi başına düşen yeşil alan oranı düşüktür (Tablo-5, Harita-4).

Tablo –5: Üsküdar'da Kişi Başına Düşen Yeşil Alanların Mahallelere Göre Dağılışı

Mahalle	Nüfus	Yeşil Alan Miktarı (m^2)	Kişi/m^2
Kandilli	1.466	644.946	439,9
Kuzguncuk	4.154	981.900	236,4
Kuleli	2.210	475.927	215,4
Küçük Çamlıca	10.390	896.164	86,3
Beylerbeyi	5.351	418.061	78,1
Selimiye	7.666	385.998	50,4
Kısıklı	19.921	897.164	45,0

Altunizade	14.035	631.157	45,0
Çengelköy	13.912	497.403	35,8
Burhaniye	16.581	382.142	23,0
Küçüksu	19.620	435.560	22,2
Acıbadem	25.035	477.255	19,1
Sultantepe	10.880	196.670	18,1
Kirazlıtepe	8.833	150.482	17,0
Güzeltepe	13.160	220.385	16,7
Ferah	20.945	308.213	14,7
Zeynep Kamil	11.831	135.652	11,5
Barbaros	17.566	193.939	11,0
Salacak	9.340	86.056	9,2
Bahçelievler	22.374	177.197	7,9
Mehmet Akif Ersoy	20.347	144.602	7,1
Ünalan	33.937	220.155	6,5
Küplüce	17.359	112.429	6,5
Selamiali	12.946	68.375	5,3
İcadiye	16.293	77.785	4,8
Ahmediye	9.002	42.733	4,7
Aziz Mahmud Hüdayi	8.642	36.278	4,2
Yavuztürk	33.008	133.040	4,0
Mimar Sinan	11.326	39.122	3,5
Bulgurlu	31.362	83.477	2,7
Murat Reis	13.609	29.262	2,2
Valide-i Atik	20.677	32.883	1,6
Cumhuriyet	36.993	57.771	1,6
Toplam	520.771	9.670.183	

Sonuç

Yoğun bir kentsel yerleşim alanı ile kaplı olmasından dolayı Üsküdar'da yeşil alanların varlığı önemli bir ihtiyaçtır. Bu çalışmada bu ihtiyacın ne ölçüde karşılandığı araştırılmış, yeşil alanların mekânsal dağılımı yapılmıştır. Çalışmada nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yerlerde yeşil alan miktarının az olduğu, buna karşın nüfusun seyrek olduğu yerlerde ise yeşil alan miktarının fazla olduğu saptanmıştır. Yeşil alanlar, Üsküdar'ın kuzey kıyı kesimi boyunca ve Çamlıca Tepesi

çevresinde geniş yer kaplar. Üsküdar'da bazı yeşil alanlar, sadece yerel olmaktan ziyade bütün İstanbul'a fonksiyonel anlamda hitap eder. Tarihi geçmişi Osmanlı devrine kadar uzanan Çamlıca Tepesi, Fethipaşa Korusu, Validebağı Korusu ve Karacaahmet Mezarlığı Üsküdar'ın simge yeşil alanlarındandır. Söz konusu yeşil alanlar, sadece ilçe sakinlerine değil, aynı zamanda İstanbul halkına hizmet eder.

Mekânsal açıdan bakıldığında mahallelerin sahip olduğu yeşil alan oranları arasında önemli farklılıklar olduğu görülür. Yeşil alan oranın yaklaşık %65 olduğu Kuzguncuk ve Kuleli mahalleleri, Üsküdar'da en fazla yeşil alan oranına sahip idari birimleridir. Özellikle Kuzguncuk hem yeşil alan oranı hem de yeşil alan miktarı bakımından, Üsküdar'ın önde gelen mahallesidir. Öte yandan yapılan analizler neticesinde yeşil alan bakımından Üsküdar'ın bazı mahallelerinde ciddi sorunların olduğu tespit edilmiştir. Üsküdar'ın Boğaza doğru hafif çıkıntı yaptığı tepelik alan üzerinde kurulan mahallelerde de yeşil alan oranı azdır. Mesela Murat Reis, Yavuztürk, Valide-i Atik, Mimar Sinan mahallelerinde yeşil alan oranı (%7,7-7,8) oldukça düşüktür. Ümraniye sınırında yer alan Cumhuriyet (1,6 m^2), Bulgurlu (2,7 m^2), Yavuztürk (4 m^2) ve Bahçelievler (7,9 m^2) mahallelerinde kişi başına düşen yeşil alan oranı yetersizdir. Özellikle Cumhuriyet Mah. %6,7'lik yeşil alan oranı ve kişi başına düşen 1,6 m^2 ile yeşil alanın en az olduğu mahalle olmuştur. Söz konusu mahalleler, yoğun nüfuslu ve sık konut dokusuna sahip olmasından ötürü kişi başına düşen yeşil alan oranı oldukça düşüktür.

Son yıllarda Üsküdar'da aktif ve pasif yeşil alanlar artış gösterse de bu artış ilçe geneline dengeli bir şekilde dağılmamıştır. Bu nedenle yeşil alanların dengeli bir şekilde dağılması yönünde çalışmalar yapılmalı; yeşil alan oranı düşük mahallelerde, yeşil alanın artırılmasına yönelik politikalar geliştirilmelidir. Bunun yanında yeşil alanların işlevsel özellikleri artırılmalıdır. Depremden sonra toplanma alanları olarak kullanılabilen yeşil alanlara daha fazla önem verilmelidir. Ayrıca daha az alan kaplayan oyun parklarının inşasına öncelik tanınmalıdır. Bu çalışmalar yapılırken mahallere göre nüfusun yaş, eğitim, cinsiyet özellikleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Üsküdar'ın simge yeşil alanlarının ilçenin kent kimliğine sağladığı katkılar değerlendirilip, bu alanların nicelik ve nitelik özellikleri korunmalı, estetik görüntü ve işlevsellikleri geliştirilmelidir. Bu vesileyle yeşil alanlar, Üsküdar'da yaşayan halkın entegrasyonunu ve yaşam kalitesini artırılmasına katkı sağlayacaktır.